

διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ λόρδου Μίντου, σταλέντος ἐπίτηδες εἰς Ἰταλίαν, ἵνα ἀντισταθῇ τὴν ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης ἐπιρροὴν τῆς συνταγματικῆς Γαλλίας. Δύο μοῖραι ναυτικάι, ἡ μὲν ὑπὸ τὸν Ἀγγλον Πάρκερ, ἡ δὲ ὑπὸ τὸν Γάλλον Βωδέν, ἐπιτροῦσαι ἀλλήλας, ἐστάθμευσεν ἐν Σικελίᾳ, καὶ πολλάκις ἀμφότεροι οἱ ναύαρχοι ἠναγκάσθησαν νὰ παρεμβῶσιν ἵνα μετριάσωσι τὴν μανίαν τῶν μαχομένων.

Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1848 ἔτους καὶ ἡ ἐν Παρισίοις κατασταθεῖσα δημοκρατία, ἐφόδισαν τοὺς ἡγεμόνας· ὁ δὲ Φερδινάνδος ἐννοήσας ὅτι ἔπρεπε νὰ ὀνομασθῇ συνταγματικὸς βασιλεὺς τῆς Σικελίας, ἔσπευσε νὰ ἐκδώσῃ ψηφίσματα περὶ τούτου. Καὶ τὸν μὲν ναύαρχον Σέττιμον, τὸν πρόεδρον, ὡς εἶδομεν, τῆς ἐπαναστατικῆς κυβερνήσεως, ὠνόμασεν ἀντιβασιλέα, συνέστησε δὲ ὑπουργεῖον τῆς Σικελίας ἰδιαίτερον ἀναθεῖς αὐτῷ τὴν χωριστὴν διοίκησιν τῆς νήσου, καὶ μόνον δύο ὑπουργεῖα τηρήσας ἐν Νεαπόλει, τὸ τῶν στρατιωτικῶν καὶ τὸ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων. ὤρισε δὲ καὶ τὴν ἐτησίαν φορολογίαν τῆς νήσου, περὶ τὰ δεκαπέντε ἑκατομμύρια δραχμῶν, καὶ ἐχορήγησεν ἀμνηστίαν, ἐξαίρεσις τεσσαράκοντα μόνον ἐπαναστατῶν, οἵτινες ἔπρεπε νὰ ἐξέλθωσι μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἡσυχίας. Περὶ τοῦ Συντάγματος ὁμοῦς τοῦ 1812 οὐδεὶς ἐγένετο λόγος, οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι τῆς Σικελίας ἐμελλόν νὰ συνεδριάζωσιν ἐν Νεαπόλει μετὰ τῶν ἄλλων βουλευτῶν. Ὁ λόρδος Μίντος ἔφερε πρὸς τοὺς Σικελούς τὰ ψηφίσματα καὶ τὰ λοιπὰ ἐγγράφα τῶν διορισμῶν, καὶ συμφώνως μετὰ τῶν δύο ναυάρχων προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ ὑπακούσωσιν.

Ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Βουλῶν ἀπέρριψε πάντα, διότι οἱ Σικελοὶ ἐζήτουν τέλειον χωρισμὸν. Τὴν ἀξίωσιν ὁμοῦς ταύτην κατέκριναν καὶ οἱ σύγχρονοι ἱστορικοὶ, καὶ οἱ ἐγκριτότεροι τῶν φιλοπατρίδων Ἰταλῶν. Ὁ λόρδος Μίντος ἀπήτησε τότε νὰ στείλωσιν εἰς Νεάπολιν ἄλλας προτάσεις· ἰδοὺ δὲ τί ἐζήτησαν οἱ Σικελοὶ· ὅλα τὰ ὑπουργήματα νὰ δίδωνται εἰς αὐτόχθονας· νὰ γείνη δεσπότη ἡ τρίχρωος σημαία καὶ ἡ ἐθνικὴ φρουρά· νὰ φυλάττωσι τὴν νήσον μόνον ἐντόπια στρατεύματα· νὰ διοικῇ αὐτὴν ἀντιβασιλεὺς μετ' ἀμερικοῦ ὑπουργεῖου· νὰ ἔχωσι νόμισμα ἴδιον· νὰ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὸ τέταρτον τοῦ στόλου καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ὕλικου· νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὅλαι αἱ πράξεις τῆς σικελικῆς κυβερνήσεως, πᾶσι δὲ αἱ ζημίαι αἱ συμβῆσαι ἐν καιρῷ τῆς ἐπαναστάσεως νὰ πέσωσιν εἰς βᾶρος τῆς ἐν Νεαπόλει ἐξουσίας.

Ἀλλὰ τοὺς τοιοῦτους ὅρους μόνον ἰσχυρὸς νικητὴς προτείνει· ἄλλως τε ὅλοι ἐν γένει ἐν Νεαπόλει, καὶ φιλελεύθεροι καὶ βασιλικοὶ, κατεδίκάζον ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος τὸν χωρισμὸν.

Τότε αἱ Βουλὴ τῆς Σικελίας καθήρεσαν τὸν Φερδινάνδον. Καὶ ᾔθελον μὲν νὰ ἀναγορεύσωσιν ἑνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόρδος Μίντος ἐδεβαίωσεν ὅτι ἡ πρότασις ἦθελαν ἀπορριφθῇ, ἐξελέξαντο, ὡς εἶπομεν, τὸν δούκα τῆς Γενούης. Μὴ δεχθῆντος δὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἡ ἐπανάστασις κατελείφθη εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις, οὔτε ὑπὸ τῆς Γαλ-

λίας, οὔτε ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ἀλλ' οὔτε ὑπὸ ἰταλικῶν τινος κράτους ἀναγνωρισθεῖσα. Ἐφρόντισαν λοιπὸν νὰ συγκροτήσωσι στρατὸν, ψηφίσαντες ὅτι ἕκαστος Σικελὸς ἀπὸ τοῦ δεκάτου ὀγδούου μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ γίνεταί στρατιώτης. Ἀλλὰ ποῦ ὕλικόν, καὶ ποῦ ἀξιοματικά; διὸ ἠναγκάσθησαν νὰ καλέσωσι ξένους, καὶ μεταξὺ ἄλλων τὸν στρατηγὸν Μιερολώσκι, τὸν πρὸ μικροῦ ἐπανατακτήσαντα τὸ Πόζεν κατὰ τῆς Πρωσίας.

Ἀλλ' ἐγγίζει ἡ λύσις τοῦ δράματος· ἐν δευτέρῳ ἀρθρῷ θέλομεν διηγηθῇ τοὺς τελευταίους ἀγῶνας τῆς Σικελίας, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ κητάργησιν τοῦ νεαπολιτικοῦ Συντάγματος.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Ἐν Στεννημάχῳ τῇ 4 Ἀπριλίου 1860.

Περὶ σπουδάσατέ μοι φίλε!

Κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγούστον ἐπέστειλα ὑμῖν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἰδιαίτερας μου πατρίδος Στεννημάχου, ὑποσχόμενος ἐν εὐκαιρίᾳ νὰ σᾶς γράψω τινὰ καὶ περὶ γλώσσης, ἠθῶν, ἐθίμων κλπ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ πατρίς μου ἀνήκει εἰς τὴν διοίκησιν ἡ ἐπαρχίαν Φιλιππουπόλεως, προτίθεμαι σήμερον νὰ σᾶς εἶπω περὶ αὐτῆς σύντομά τινα, ἀναδύλλων εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν τὴν πλήρωσιν τῆς πρώτης ὑποσχέσεως. Μὴ ζητήσετε ὁμοῦς παρ' ἐμοῦ ἱστορικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας· πόθεν ν' ἀρυσθῶ αὐτάς; ὁ δειλὸς ; . . Μικρὰς δὲ τινὰς πολιτειογραφικὰς μᾶλλον πληροφορίας ἐργομαι νὰ σᾶς μεταδώσω διὰ τῆς παρούσης. Πιστεύω δὲ, ὅτι ὅσον μικραὶ καὶ ἀσήμαντοι καὶ ἂν ᾖναι, ἄσμενος θέλετε διελθεῖν αὐτάς· διότι δὲν ἄγνοῶ, ὅτι πάντοτε ἀγαπᾶτε εἰς πληροφορίας περὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν χώρας νὰ ἐνδιατρίβετε μᾶλλον ἢ εἰς ῥομαντικὰς καὶ ἐπαγωγοὺς περιγραφὰς τῆς Πολωνίας, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν ὑπερβορείων τόπων, εἰς τὰς ὁποίας τινὲς τῶν ἡμετέρων μεγάλων δίδουσι προσοχὴν, χαίρειν ἰδόντες τὰ πρόποδῶν.

Ἡ διοίκησις λοιπὸν Φιλιππουπόλεως κεῖται πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ μέρη τῆς Θράκης, συνορεύουσα ἀνατολικῶς μὲν μετὰ τὴν τῆς Ἀνδριανουπόλεως, πρὸς βορρᾶν δὲ μετὰ τὴν τοῦ Τυρνόβου τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Δ. δὲ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ μέρους ἐνθα ὁ Αἰμαὸς χωρίζεται τῆς Ρωδοῦνης, καὶ πρὸς Ν. καθικνεῖται μέχρι τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης. Τὸ μέγιστον πλάτος αὐτῆς εἶναι 30 περίπου ὥρων καὶ τὸ μήκος σχεδὸν ἴσον. Κεῖται δὲ ἡ διοίκησις αὕτη ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἀρχαίων Βεσσών καὶ ἐν μέρει τῶν Σατρῶν, συνορεύουσα πρὸς μεσσηβρίαν μετὰ τὴν

τῶν μαχαιροφόρων Θρακῶν. Καί ἐν μέρει μὲν ἐξ-
πλοῦται ἐπὶ ἄχαρους πεδιάδος, ἀρδευομένης ὑπὸ τοῦ
ποταμοῦ Ἑβρου (νῦν Μαρίτσας) καὶ πολλῶν ἄλ-
λων παραποταμίων, πηγάζοντων ἐκ τῆς Ῥοδόπης
καὶ τοῦ Αἴμου, ἐν μέρει δὲ ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν νώ-
των καὶ τῶν κορυφῶν τῆς Ῥοδόπης.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ἐν γένει ὑγιεινὸν καὶ
τερπνόν, ἡ δὲ γῆ εὐφορὸς εἰς γεννήματα, ὄρουσαν,
ἀμπέλους, πυκαμινέας, κκινούς, κάρυα, σισάμην
καὶ παντοδαπὰ ὀπωρικά.

Ἄν καὶ δὲν ὑπάρχῃ ἀκριβὲς ἐπιγραφὴ τῶν κα-
τοίκων, λέγεται, ὅτι ὁ πλεθυσμὸς ὅλης τῆς διοική-
σεως εἶναι περὶ τὰς 400 χιλ. ψυχῶν καὶ ἐπέ-
κεινα. Τούτων δὲ οἱ μὲν πλείους εἶναι χριστιανοὶ
τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, 8—10 χιλ. τοῦ δυ-
τικοῦ (οἱ καλούμενοι Παυλικιάννοι). Τοῦρκοι καὶ
ὀλίγοι Ἀρμένιοι καὶ Ἑβραῖοι, κατοικοῦντες εἰς τὰς
πόλεις. Οἱ δὲ χριστιανοὶ τῆς ἀν. Ἐκκλησίας, οἵ-
τινες ἀποτελοῦσιν ἰσως τὰ 3]5 τοῦ ὅλου πληθυ-
σμοῦ, διαιροῦνται ὡς ἐκ τῆς νῦν λαλουμένης γλώσ-
σης εἰς Ἕλληνας καὶ Βουλγάρους. Εἰς μὲν τὴν πρω-
τεύουσαν καὶ τὰς ἄλλας πόλεις καὶ κωμοπόλεις τὰς
περισσότερας, καὶ ἐν γένει κατὰ τὰ μεσημβρινὰ χω-
ρία ἐπικρατεῖ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, εἰς δὲ τὰ πρὸς
βορρᾶν μέρη, τὰ συνορεύοντα διὰ τοῦ Αἴμου μὲ τὴν
Βουλγαρίαν, ἡ βουλγαρικὴ. Καὶ ἕως μὲν πρὸ 10
ἢ 15 ἐτῶν οἱ ἐτερόγλωσσοι αὗτοι λαοὶ συνεβίουν
ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ, χωρὶς οὐδὲ κατ' ἰ-
δέαν ἡ διαφορὰ τῆς γλώσσης νὰ δίδῃ ἀφορμὴν εἰς
διαφορὰν αἰσθημάτων. Κοινὰς ἔχοντες τὰς συμφο-
ράς, τοὺς κινδύνους, τὰ δεινοπαθήματα, κοινὰς εἶ-
χον καὶ τὰς περὶ αἰσιωτέρου τινὸς μέλλοντος χρη-
στὰς ἐλπίδας, καὶ ἄνευ οὐδενὸς στεναγμοῦ, ἄνευ
οὐδενὸς σκανδάλου ἄσμενοι οἱ ἀδελφοὶ Βούλγαροι,
ἡ λαλοῦντες τὴν βουλγαρικὴν λεγομένην γλῶσσαν,
ἐξεπαιδεύοντο εἰς τὴν ἑλληνικὴν, καὶ ἅπαντες
ἐφιλοτιμοῦντο ἑλληνιστὶ νὰ λαλῶσιν· εἰς ὅλας δὲ
τὰς ἐκκλησίας ἅπασα ἡ ἱερὰ ἀκολουθία ἐτελεῖτο
εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατὰ τὰ ἐκπαλαι καθιερωμένα.
Πρὸ 10 ὁμῶς ἢ 15 ἐτῶν τὰ πράγματα ἠλλαχυν-
φάσιν. Παυλικιάννοι ἀπόστολοι, ὄργανα ξένων εἰση-
γήσεων, ἄλλοι δὲ τυχοδιώκται καὶ ἄλλοι ὑπὸ οἴ-
στρου κακῶς ἐννοουμένων ἐθνικῶν ἰδεῶν κινούμενοι,
διεσπάρησαν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς διοικήσεως, κη-
ρύσσοντες νέα δόγματα, φανακίζοντες τοὺς ἀπλοῖ-
κοὺς χωρικοὺς, καὶ πιστεύοντες, ὅτι οὕτω προπα-
ρασκευάζουσι λαμπρὸν μέλλον!.. Ὁ πόλεμος ἐκη-
ρύσσεται κατὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν Ἑλ-
λῆνων ὅθεν ἡ ἑλληνικὴ μανιωδῶς ἐκδιώκεται ἀπὸ
τῶν σχολείων τῶν ὑπὸ Βουλγάρων κατὰ τὸ πλεῖ-
στον κατοικουμένων κωμοπόλεων καὶ χωρίων, ἐξο-
ρίζεται ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ μίσος ἄσπονδον
διαδίδεται κατὰ παντὸς ὅτι ἑλληνικόν. Οἱ δὲ ἀ-
πλοῖκοι χωρικοὶ μας, τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιδείξεις ὑ-
πολαμβάνοντες ὡς ἀληθείας, τοὺς κομποφακελοφ-
ρήμονας λόγους καὶ τὰς φωνασκίας ὡς δεινὰ καὶ
ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα καὶ τὰς ἀπατηλὰς ὑ-
ποσχέσεις ὡς πράγματα τετελεσμένα, ἀφίνουσιν ἐ-

αυτοὺς νὰ παρασύρωνται, καίπερ δυσανασχετοῦντες
ἐκ μέρει. Καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἀπολύτως θεωρούμενα
εἶναι λυπηρὰ καὶ ἀξιοθάκρυτα· ἀλλ' ἡ θλίψις καὶ
ἀγανάκτησις τοῦ ἀμερολήπτου παρατηρητοῦ κο-
ρυφῶνται, ὅταν ἀναλογισθῇ ὅτι οἱ χωρικοὶ οὗτοι,
τοὺς ὁποίους οἱ νεωτερισταὶ ἰδιοποιοῦνται καὶ δι-
δάσκουσι νὰ μισῶσι τοὺς Ἕλληνας, εἶναι Ῥέλλη-
νες. — Πῶς! θέλουσιν ἀνακράζει οἱ νεωτερισταὶ
μας, πῶς! λέγεις, ὅτι οἱ λαλοῦντες τὴν βουλ-
γαρικὴν γλῶσσαν εἶναι Ῥέλληνες, ἐνῶ ἡμεῖς δι-
σχυριζόμεθα ὅτι καὶ σεῖς οἱ τὴν ἑλληνικὴν λα-
λοῦντες εἰσθε μιγάδες; . . . — Ἐννοοῦμεν κάλ-
ιστα τῷ ὄντι, ὅτι εἰς τὸ δόγμα τοῦτο δὲν θείλο-
μεν ἔχει συνηγόρους οὔτε τὸν Φαμεράντ οὔτε
τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ πανσλαβισμού· ἀλλὰ τί νὰ γείνη;
υπάρχουσι πράγματα τινὰ, τὰ ὅποια δὲν συνάδουσι
μὲ τὴν λογικὴν ἐκείνων. Ἐν πρώτοις ἐκεῖνο τὸ ὁ-
ποῖον μᾶς ἐμποδίζει νὰ παραδεχθῶμεν τὰ δόγματα
τῶν νέων ἐθνογράφων εἶναι, τὸ ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ
ἐννοήσωμεν τί ἐγγείνην ὁ πεποιημένος ἑλληνικὸς πλη-
θυσμὸς, δὲν λέγω μόνον τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, ἀλλὰ
καὶ ὅλης τῆς Θράκης, καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἰλ-
λυρίας· διότι ὅλας αὐτὰς τὰς χώρας οἰκεινοῦνται
οἱ νεωτερισταὶ· οἱ τολμηρότεροι μάλιστα φθάνουσι καὶ
εἰς τὰς Θερμοπύλας αὐτὰς, μὴ ἀποδειλιῶντες πρὸς
τὰς σκιὰς τοῦ Λεωνίδα καὶ τῶν τριακοσίων! Ὁ πληθυ-
σμός οὗτος ἦτο ἐγκατεστημένος ἐν ταῖς χώραις ταύ-
ταις πρὶν ἢ οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ σλαβικοὶ φυλαὶ εἰσ-
βάλωσιν εἰς τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν. Ἐάν ἀ-
νεμίχθησαν, διατί ἀνεμίχθησαν οἱ Ἰθαγενεῖς μὲ τοὺς
ἐπὶ λυδας, καὶ οὐχὶ τὸ ἐναντίον, καὶ διατί οἱ μιγά-
δες οὗτοι (ἔστω ὅτι εἶναι μιγάδες) εἶναι βουλγαρο-
σλαβοὶ καὶ οὐχὶ μᾶλλον Ἕλληνες; — Διατί ἀποκα-
λοῦσιν ἐαυτοὺς Ἕλληνας, ἀφοῦ ἦσαν ἑσάρβαροι; διατί
ἤθελον καὶ θέλουσι νὰ ἐκπαιδεύωνται εἰς τὴν ἑλλη-
νικὴν γλῶσσαν; Ἐπειτα διατί τόση διαφορὰ μετα-
ξὺ τῶν κατὰ τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν λαλούντων
τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν καὶ τῶν ἰδίως Βουλγάρων
(τῶν πέραν τοῦ Αἴμου) ὡς πρὸς τὰ ἔθνη, τὰ ἔθιμα,
τοὺς μύθους, τὰς παραδόσεις, τὴν φυσιογνωμίαν,
τὴν ἐνδυμασίαν, καὶ ἐν γένει καθ' ὅλα; Αὐτὰ τὰ
πράγματα ὅτι σὺν πολλοῖς ἄλλοις μᾶς ῥίπτουσιν
εἰς δισταγμούς, μὴ ἐπιτρέποντα νὰ συμφωνήσω-
μεν μὲ τὰς ἀρχὰς τῶν νεωτεριστῶν καὶ πα-
ρακινούντες ἡμᾶς νὰ πιστεύωμεν ὅτι οἱ κατὰ
τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν καὶ ἄλλαχού (ἐκτὸς
τῆς Βουλγαρίας, καὶ ἐν αὐτῇ οὐχὶ γενικῶς) λα-
λοῦντες τὴν βουλγαρικὴν εἶναι Ῥέλληνες. Ἡδυ-
νάμεθα πρυχείρους νὰ φέρωμεν λόγους πῶς ἀ-
πώλεσαν τὴν μητρικὴν γλῶσσαν· ἀλλὰ ἠθέλο-
μεν μακρυνθῇ πολὺ τοῦ προκειμένου. Οἱ ὀρθόδοξοι
λοιπὸν κάτοικοι τῆς διοικήσεως Φιλιππουπόλεως
ὅλοι σχεδὸν εἶναι Ἕλληνες τὸ γένος. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς
Ῥοδόπης οἰκοῦντες ἐνομαζόνται κοινῶς Ῥοῦπτιοι
κατὰ διαφορὰν παρὰ τὸ Ῥοῦπαῖοι, καθὼς καὶ
εἰς βραχίων τῆς Ῥοδόπης (ἧτις τουρκοῦχαρ. ὀνομά-
ζεται Δουσπάτ) καλεῖται Ῥοῦπτσιό.

Οἱ δὲ Παυλικιάννοι κατοικοῦσιν οἱ πλείους ἐν

Φιλιππουπόλεις, καὶ ἄλλοι ἐν τισι χωρίοις πρὸς Β. τῆς Φιλιππουπόλεως· εἶναι δὲ οὗτοι λείψανα τῶν ἀρχαίων Μανιχαίων, μετακισθέντες ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἀντιοχείας αὐτόσε περὶ τὸ 970 μ. Χ. Πρὸ ὀλίγων δὲ ἐτῶν ἠσπάζεσθαι τὸν παπισμὸν, παραπεισθέντες ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Προπαγάντας.

Οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Ἑβραῖοι εἶναι ὀλίγοι· οἱ δὲ Τούρκοι κοινῶς δυστυχοῦσι.

Τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ γεωργία τὸ πλεῖστον εἶναι εἰς χεῖρας τῶν χριστιανῶν, ὧν πολλοῦ ἡ ἐπιρροή εἶναι μεγάλη. Πανταχοῦ ἀπαντῶνται ἀρχαῖα Ἑλλήνων ἐρείπια καὶ κειμήλια τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἐτι δὲ ἐπιγραφαί, νομίσματα κλπ.

Ἡ διοίκησις (σαντζιάκ) Φιλιππουπόλεως διαιρεῖται εἰς ὀκτὼ ὑποδιοικήσεις (Καζάδες) α'. τὴν τῆς Φιλιππουπόλεως ἰδίως, β'. τὴν τοῦ Παζαρτζικίου, γ'. τοῦ Χάσκιογι, δ'. τοῦ Τσερπανίου, ε'. τοῦ Ζακαρ, στ'. τοῦ Καζανληκίου, ζ'. τοῦ Σουλτάν-γερί καὶ η'. τοῦ Ἀχὺρ-Τσελεμπῆ. Περιέχει δὲ ὅλη ἡ διοίκησις περὶ τὰ 1200 χωρία. Πρὸς τοῦτοις διαιρεῖται ἡ διοίκησις αὕτη εἰς πέντε Ὀροφυλάκας (Νηχαγέδες)· α'. τὴν τοῦ Κόνους, β'. τοῦ Καρατζιά-Δαά, γ'. τὴν τῆς Γκιόπτας, δ'. τοῦ Κοὺν-Τεπέ, καὶ ε'. τοῦ Ραύπτσιου. Λέγεται δὲ, ὅτι ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις εἰσπράττει ἐξ αὐτῆς κατ' ἔτος περὶ τὰ δέκα ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἐξ ὧν δαπανᾷ ὑπὲρ αὐτῆς (εἰς μισθοὺς κλπ.) μόλις ἐν ἑκατομμύριον! . . . Ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Τουρκίας, οὕτω καὶ ἐνταῦθα οὐδεμία εὐκολία συγκοινωνίας ὑπάρχει, οὔτε ἀσφάλεια.

Αἱ δὲ κυριώτεραι πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς διοικήσεως ταύτης εἶναι αἱ ἑξῆς·

Φιλιππούπολις. Ἐν τῷ μέσῳ ἀχανοῦς πεδιάδος· ἐκτεινόμενης ἀπὸ τὰς ὑπωρεῖς τῆς Ῥοδόπης μέχρι τῶν τοῦ Αἴμου, ὑψοῦνται αἶοντες παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἑὐρου τέσσαρες λόφοι, χωροῦντες ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἰς μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν. Ὁ ἀνατολικώτερος τούτων ὁ καὶ ταπεινότερος διασχίζεται εἰς τρεῖς κορυφὰς οὐχὶ ὀξείας· ἐπὶ τούτου λοιπὸν κεῖται ἡ Φιλιππούπολις, ἡ μητρόπολις τῆς διοικήσεως, πόλις ἀρχαία, κτίσμα Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα, ὀνομαζομένη καὶ Πονηρόπολις ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὑπὸ δὲ τῶν Ῥωμαίων Trimonium· κεῖται δὲ σχεδὸν εἰς τὸ κέντρον τῆς διοικήσεως, παραμειβομένη ὑπὸ τοῦ Ἑὐρου. Ἡ Φιλιππούπολις εἶναι ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Θράκης καὶ μία τῶν πολυανθρωποτέρων καὶ λαμπροτέρων πόλεων τῆς αὐτοκρατορίας, ἐνεργοῦσα ἐκτεταμένον ἐμπόριον καὶ μὲ τὴν Εὐρώπην, καὶ μάλιστα τὴν Αὐστρίαν, καὶ μὲ τὴν Ἀνατολήν. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς 60 χιλ. ὧν τὰ 4/7 ἴσως εἶναι χριστιανοί, οἱ δὲ λοιποὶ Ὀθωμανοί. Μεταξὺ τῶν χριστιανῶν λαλεῖται ἡ ἑλληνικὴ. Οἱ νῦν Φιλιππουπολίται, ἂν καὶ ἀποικοὶ τῶν Βοιωτῶν, ὡς λέγεται, δὲν πρέπει ὅμως νὰ κατηγορεθῶσιν ὡς κληρονόμοι τῶν εἰς τοὺς προγόνους τῶν ἀποδιδόμενων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐλαττωμάτων· ἐξ ἐναντίας εἶναι δραστηριώτατοι, φιλόκαλοι καὶ

εἰς ἄκρον φιλόμουσοι. Τὸ κεντρικὸν ἑλληνικὸν σχολεῖον τῆς Φιλιππουπόλεως εἶναι ἐν τῶν ἀρχαιότερων ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων, ὅπερ τὰ μάλιστα εὐδοκίμει πρὸ ἐτῶν, καὶ νῦν ὁσημέραι βελτιοῦται διὰ τῆς προθυμίας τῶν πολιτῶν καὶ τοῦ ζήλου τῶν διδασκάλων. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τρία ἀλληλοδιδασκτικὰ Σχολεῖα, ὧν τὸ ἐν διατηρεῖται ὑπὸ τοῦ παντὸς ἐπαίνου ἀνωτέρου Κυρίου Μ. Γκιουμισγερδάνη. Πρὸ 15 δὲ περίπου ἐτῶν καθιδρύθη καὶ παρθεναγωγεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον φοιτῶσιν 160 μαθήτριά· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλα ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια. Εἰς ὅλα δὲ ὁμοῦ φοιτῶσι περὶ τοὺς 1,000 μαθητάς. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν οἱ ἐπὶ ἡλυδες εἰς τὴν πόλιν ταύτην Βούλγαροι ἐστύσθησαν βουλγαρικὴν σχολὴν, εἰς ἣν φοιτῶσι περὶ τοὺς 50 μαθητάς, ἐξ ὧν 18 μόνον ἐκ Φιλιππουπόλεως, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τῶν χωρίων.

Ἡ Φιλιππούπολις εἶναι ἔδρα Μητροπολίτου, ἔχοντος παρ' αὐτῷ καὶ τὸν Ἐπίσκοπον Λεύκης. Ἐκκλησίαι χριστιανικαὶ ὑπάρχουσιν ὀκτὼ τῶν Ὀρθόδοξων, μία ἄρμενικὴ, καὶ μία κατολικὴ, ἐτι δὲ μία χάδρα τῶν Ἑβραίων καὶ πολλὰ τσαμιά.

Αἱ μὲν χριστιανικαὶ οἰκίαι κεῖνται ἐπὶ τῶν λόφων καὶ περὶ αὐτοὺς, αἱ δὲ τουρκικαὶ παρὰ τὸν ποταμὸν.

Στενῆμαχος. Ὁρμ. φυλλάδ. Πανδώρας ΣΑΔ'.

Εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Φιλιππουπόλεως πρὸς Δ. ἀπόστασιν κεῖνται τὰ χωρία Δερμένδερε, Μάρκοβον, Ἀχλάνι καὶ ἄλλα, εἰς θέσεις τερπνοτάτας, ἐν οἷς πολλοὶ τῶν εὐπόρων πολιτῶν ἔχουσι θερινὰς οἰκίας καὶ ὠραῖα ἀγρακῆπια, εἰς δὲ τὸ Δερμένδερε ὑπάρχει καὶ ἐργοστάσιον τῶν Ἀμπάδων, ἀνήκον εἰς τὸν Κ. Μ. Γκιουμισγερδάνην.

Βαδινά. Κωμόπολις ἑλληνικὴ εἰς τὰς ὑπωρεῖας τῆς Ῥοδόπης ΒΔ τοῦ Στενῆμαχου, ἀφ' οὗ ἀπέχει ἡμίσειαν περίπου ὥραν. Πληθ. περὶ τὰς δύο χιλ. ὅλοι δὲ εἶναι χριστιανοί, λαλοῦντες τὴν ἑλληνικὴν. Πρὸ δύο ἐτῶν καθιδρύθη ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον, εἰς ὃ φοιτῶσι περὶ τοὺς 100 μαθητάς. Τὸ κλίμα εὐκράεστατον.

Παναγινά (κατὰ τὸν Κ. Γ. Τσουκαλᾶν) παρὰ τὸ ἐπὶ ἄνω ἀγνιά. Χωρίδιον νῦν εὐτελές, ἀλλ' ἄλλοτε ἀκμάζον· κατὰ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἔπαθε πολλὰς καταδρομὰς ὑπὸ Τουρκοληστῶν, ἐξ ὧν ἠναγκάσθησαν οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων ν' ἀφήσωσι τὴν πατρίδα των.

Κούκλαινα. Κωμόπ. ἑλλ. εἰς τὰς αὐτὰς ὑπωρεῖς τῆς Ῥοδόπης ΝΑ. τῆς Φιλιππουπόλεως, ἀφ' ἧς ἀπέχει δύο ὥρας. ἔχει κατοίκους περὶ τὰς 2 χιλ. χριστιανούς καὶ Τούρκους. Εἰς ἀξιώτιμος πολίτης Χ. Λάμπρος ὀνομαζόμενος ἰδίαις δαπάναις οἰκοδομήσας σχολεῖον, ἀφιέρωσεν αὐτὸ εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἀρβανιτοχώρια. Δύο περίπου ὥρας Ἀν. τοῦ Στενῆμαχου εἰς φάραγγά τινι τῆς Ῥοδόπης κεῖται ἡ ἑλλ. αὕτη κώμη. Κυρίως δὲ εἶναι δύο χωρίδια, τὸ μὲν ὑπὸ χριστιανῶν, τὸ δὲ ὑπὸ Τούρκων κατοικοῦμενον. Ἐντεῦθεν ἐξάγονται μυλόπετραι.

Χάσκιογι. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται ΝΑ. τῆς Φιλ.

ἀφ' ἧς ἀπέχει περί τὰς 14 ὥρας· κατοίκους ἔχει περί τὰς 15 χιλ. Τούρκους καὶ χριστιανούς.

Ζααράς. Κεῖται ΒΑ. τῆς Φιλ. ἔχουσα πληθ. ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. Τούρκους καὶ χριστιανούς. Ὁ οἶτος τοῦ Ζααρά εἶναι ὁ καλλίτερος αὐτοῦ τοῦ μέρους.

Παζαρτζίκι. Πρωτεύουσα τῆς ὁμωνύμου ὑποδιοικήσεως, πόλις ἐμπορικῇ, κειμένη ΒΑ. τῆς Φιλιππουπόλεως εἰς ἀπόστασιν 25 ἡμερῶν, παρὰ τὸν Ἑβρον. ἔχει κατοίκους περί τὰς 25 χιλ. ὧν τὰ 3/5 Τούρκοι, οἱ δὲ λοιποὶ χριστιανοί. Ἐντεῦθεν κατὰ πρῶτον ἤρξατο ἡ κατὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ καταφορά ἐν τῇ διοικήσει ταύτῃ, ἐπενεγκούσα τραγικὰ ἀποτελέσματα· διότι κατεστράφη τὸ τίως ἐλ. Σχολεῖον, τὸ ὁποῖον θαυμασίως προώδευεν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀξιοπαίνου διδασκάλου Κ. Κ. Σαϊτίδου, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐσυστήθη βουλγαρικόν, τὸ ὁποῖον οὐδεμίαν ἐδειξε πρόοδον. Ἐπὶ τοῦ παρόντος παραδίδει τὴν ἐλλ. γλῶσσαν ὁ εἰρημένος Κ. Σαϊτίδης, ἔχων διηνεκῶς ἡ ἀντιπαλαίη πρὸς τὰς βχδιουργίας καὶ τοὺς παντοίους διωγμούς τῶν βουλγαριστῶν. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπάρχουσι τρεῖς ἑκκλησίαι.

Περιστερὰ ἢ Πέστερα. Ἑλ. κώμη πρὸς τὰ ΝΔ. τοῦ Παζαρτζίκιου, κατοικουμένη ὑπὸ Τούρκων καὶ χριστιανῶν. Ἐντεῦθεν γίνεται ἀξιόλογος ἐξαγωγή ξυλείας.

Ἄλλαι δὲ κωμοπόλεις ἦττον σημαντικαὶ εἶναι τὸ Τσερπάνι, τὰ Ἀδράδαλα, Σουλτάν - γερὶ κλπ.

Ἀπαντῶνται δὲ κατὰ τὴν διοίκησιν ταύτην καὶ πολλὰ μοναστήρια, ὧν τὸ ὀνομαστότερον εἶναι τὸ σταυροπηγιακὸν τοῦ Βατσκοῦ, κείμενον πρὸς Ν. τοῦ Στενημάχου δύο ὥρας μακρὰν εἰς φάραγαν τινὰ τῆς Ροδόπης εἰς θέσιν γοητευτικὴν. Τὸ μοναστήριον τοῦτο εἶναι ἀρχαῖον καὶ πλουσιώτατον· λέγεται δὲ ὅτι ἔχει ἐτήσιον εἰσόδημα 400 χιλ. δραχμῶν περίπου. Ἀλλ' ἐὰν μ' ἐρωτήσετε εἰς τί μεταχειρίζονται οἱ ἄγιοι Πιτέραι τὴν πρόσοδον ταύτην μιᾶς γερμανικῆς Δουκίας, θὰ σταυρώσω τὰς χεῖράς μου καὶ θὰ σὰς εἶπω, ὅτι δὲν γνωρίζω. . . . Τὰ περισσότερα δὲ τῶν κτημάτων του κεῖνται εἰς τὸν Στενημάχον, ὅστις πλεῖστα ὅσα δικαιώματα ἔχει ἐπὶ τῆς μονῆς, κατὰ τοὺς κώδικας τοὺς σωζομένους ἐν αὐτῇ· ἀλλὰ μόνον δικαιώματα ἐπὶ τοῦ παρόντος. . . .

Καὶ ἐμπορικαὶ πανηγύρεις γίνονται εἰς διάφορα μέρη κατ' ἔτος· ἡ ἀξιολογωτέρα δὲ τούτων εἶναι ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου τελουμένη εἰς τὸ χωρίον Οὐζουντζόβα, ἀπέχον τῆς Φιλιππουπόλεως πρὸς Α. 14 περίπου ὥρας. Εἰς ταύτην συνέρχονται ἔμποροι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Τουρκίας, καὶ ἐξ ἄλλων γειτονικῶν τόπων.

Περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ λαοῦ τῆς διοικήσεως δὲν θέλω σὰς γράφει ἐπὶ τοῦ παρόντος. Τὸ θέμα τοῦτο ἀνάκει εἰς πραγματείαν γενικὴν περὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς Τουρκίας.

Ἐρξώσθε!

Ὁ φίλος σας.

ΒΑΣΙΛΟΣ Γ. ΣΚΟΡΔΕΛΗΣ.

ΝΕΩΤΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ.

—000—

Ἐν Παρισίοις 27 Μαΐου 1860.

Ἡ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄχρι τῶν τελευταίων χρόνων ἐθνικὴ ἡμῶν ἱστορία περιχαλύπτεται ὑπ' ἀχλὺος, ἥν ἐν μέρει μὲν διέλυσαν αἱ σοφαὶ ἰδίως πραγματεῖαι τῶν ΚΚ. Παπαρρηγοπούλου καὶ Ζαμτελίου, ἀλλ' ἥτις πολυλαχοῦ βαθύτατον ἔτι σκότος ἐπιχέει. Ἐπειδὴ δὲ καθήκον θεωρῶ παντὸς ὁμογενοῦς τὰ σταχυολογῇ, ὅπου καὶ ἂν εὕρισκῃ τι σχέσιν ἔχον πρὸς τὰ πάτρια, καθυποβάλλω κατὰ εἰς τὴν ἐπιξεργασίαν τῶν παρ' ἡμῖν σοφῶν τὸ παρὰ πόδας διήγημα, μεθερμηνευθὲν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Καί τοι ἴσως μικροῦ λόγου ἄξιον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ἀλλὰ καὶ κόκκος ἄμμου δίνεται τὰ χρησιμεύει εἰς τὰς χεῖρας ἐμπείρων δημιουργῶν. Ἄν δέ τις συμβουλευθῇ καὶ ἄλλας συγχρόνους πηγὰς διευκρινούσας τὴν ἐν αὐτῷ ἱστορούμενην περιήγησιν, διττῶς, νομίζω, δύναται τὰ τὴν ἐξέτασιν, πολιτικῶς μὲν, ὡς πρὸς τὰς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διαθέσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν αὐλῶν πρὸς ἡμᾶς, ἐκκλησιαστικῶς δὲ, μὴ καί τι ὅπως προκύβη ἐντεῦθεν ἐπὶ τοῦ πολυθρονηλήτου ζητήματος τῶν Ἀγίων Τόπων.

Ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ἰ. Ι. Ρυσσώ. Μέρος Α'. Βιβλ. δ'.

. . . Διδάσκων (α) ἐμάνθανον ἀνεπαισθήτως τὴν μουσικὴν. Διῆγον αὐτόθι βίον σχεδὸν ἀνετον, καὶ ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ φρονιμώτερος ἤθελεν ἴσως ἀρκεσθῇ· ἀλλ' ἡ φύσις πολυπράγμων καρδίᾳ μου ἀνεζήτει ἄλλο. Τὰς Κυριακάς καὶ ὁσάκις ἄλλοτε εὐκαίρουν, διέτρεχον τὰς πέριξ τῆς πόλεως ἐξοχὰς καὶ τὰ δάση, ὅπου ἐπλανώμην βεθυθισμένος πάντοτε εἰς στοχασμούς καὶ στεναζῶν, οὐδέποτε δ' ἐπανηρχόμην πρὸ τῆς νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν.

Μιὰ τῶν ἡμερῶν ἐν Βοδρικῷ (Boudry) εὕρισκόμενος εἰσῆλθον εἰς καπηλεῖον ὅπως δειπνήσω. Αὐτοῦ βλέπω ἄνθρωπον βαθυγένειον, φέροντα ἐπενδύτην μὲν ἰώδη ἑλληνικὸν, καυσίαν δ' ἐκ μηλωτῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Τὸ σχῆμα καὶ τὸ ἥθος ἀρκετὰ εὐγενὲς ἐδυσκολεύετο πολλάκις νὰ ἐξηγηθῇ, ὡς ὁμιλῶν διάλεκτον ἀκατάληπτον, οὕτως εἰπεῖν, καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν ἰταλικὴν ἢ πρὸς ἄλλην τινὰ γλῶσσαν προσεγγίζουσιν. Μόνος ἐγὼ κατελάμβανον ὅτι περίπου καὶ ἂν ἔλεγε, μετὰ δὲ τοῦ πανδοχείου καὶ τῶν ἐγγχωρίων δὲν ἠδύνατο ἡ διὰ νευμάτων νὰ συνδιαλέγηται. Τῷ ἀπηύθυνον λέξεις τινὰς ἰταλιστί· μὲ ἐνόησε κάλλιστα, καὶ ἐσπευσεν ἐγερθεῖς νὰ μὲ ἐναγκαλισθῇ ἐνθέρμως. Ἐσχετίσθημεν πάραυτα καὶ τῷ ἐχρησίμευσον ἕκτοτε ὡς διερμηνεύς. Ἐπειδὴ δὲ τὸ δεῖπνόν του ἦτο καλόν, ἐν ᾧ τὸ ἐμὸν πολυλοῦ γε καὶ δεῖ, μὲ προσεκάλεσε νὰ συμπάγωμεν,

(*) Ἐν Νεοκαστρῷ κατὰ τὴν ἑνοσίχνην τοῦ 1732. Σ. τοῦ Μ.